

POROČILA – OCENE

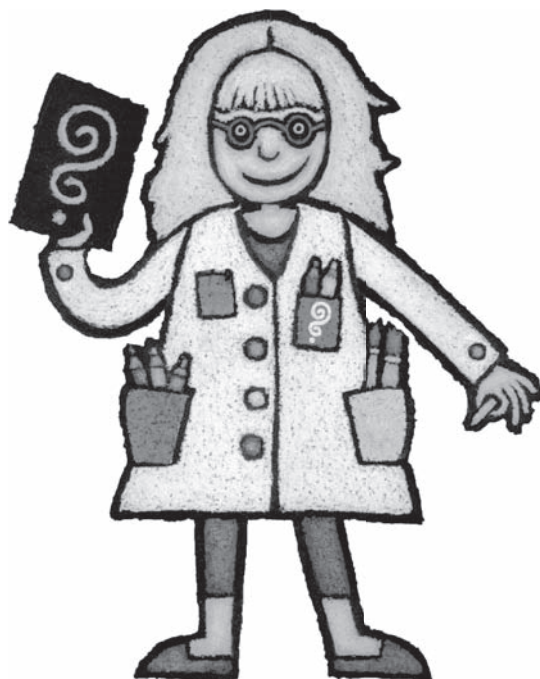
LILA PRAP – DOBITNICA NAGRADE PREŠERNOVEGA SKLADA 2011

V letu 2010 se je Lilijana Praprotnik-Zupančič, z umetniškim imenom Lila Prap, slovenski javnosti predstavila z dvema odmevnima razstavama: »Prostor za likovne, literarne, glasbene in igrane zgodbe LILE PRAP«, multimedijijski projekt (scenska postavitev razstave v Galeriji sodobne umetnosti Celje, februar 2010, kustosinja razstave mag. Alenka Domjan) in »Lilijana Praprotnik - Zupančič: Lila Prap ©« (v Centru in Galeriji P74 v Ljubljani od 9.–30. marca 2010, kustosinja razstave dr. Tanja Mastnak). Na osnovi teh dveh predstavitev je avtorica dobila nagrado Prešernovega sklada za ilustracijo, ki je bila tokrat prvič podeljena izključno za otroško ilustracijo. Pričujoči tekst je razširjeno besedilo predloga za podelitev nagrade; povzema tudi del besedila ob razstavi v Galeriji P74.

Lila Prap že več kot deset let s svojimi ilustracijami bistveno sooblikuje to likovno zvrst tako v Sloveniji kot v tujini. Na Japonskem so npr. odprli celo verigo Lilinih hiš, ki so neke vrste prostori za srečevanje bolnih otrok in njihovih staršev. Pobudniki projekta verjamejo, da Liline podobe lahko pomagajo bolnim otrokom krepiti voljo za zdravljenje.

O njenem delu je bil posnet odmeven dokumentarni film: Lila Prap (avtor in režiser Aleš Šega, scenaristka Tanja Roženberger Šega, montaža in pomočnik režiserja Jaka Kovač, avtor glasbe

Gašper Piano), ob celjski razstavi pa je izšel tudi izjemno reprezentativen slovensko-angleški katalog oz. knjiga *Lila Prap. Pravljičarska, ki misli v podobah in zapisuje v znakih*.

V petdesetih letih rojena Lilijana Praprotnik, diplomirana arhitektka, je v devetdesetih letih dvajsetega stoletja pozornost vzbudila z avtorskimi slikanicami za otroke, ki jih je izdala Mladinska knjiga. Ta je avtorico promovirala na svetovnih sejmih in kmalu so se ilustracije Lile Prap začele pojavljati v izdajah tujih založnikov. Največji uspeh je do sedaj doživela na Japonskem, kjer so njene slikanice predelali v risanke in

vzporedno pripravili res širok spekter izdelkov, opremljenih z blagovno znamko Lila Prap.

Lila Prap je izhajajoč iz popolnoma domačijskega, nam vsem znanega koncepta in razumevanja kulture ter umetniškega ustvarjanja, ta način razmišljanja ponesla v svet. Lila Prap je edina slovenska ustvarjalka v, katere ime je postalo prepoznavna blagovna znamka. Ob *Disney store* in *Hello Kitty* lahko v trgovinah na Japonskem najdemo tudi oddelek *Lila Prap*. Kupiti je možno celo vrsto izdelkov (od spodnjic do jedilnega pribora, video kaset, sestavljank, brisač, obeskov za ključe), opremljenih z živalmi, ki so nastale za znamenito slikanico *Zakaj?* Naklada, uspešnost in prepoznavnost avtorskih slikanic Lile Prap se v slovenskih merilih na področju trženja knjig lahko primerja samo s fenomenom Slavoja Žižka. Lila Prap nekatere svoje knjige celo najprej izda v tujini in šele nato v Sloveniji. Pri tem je seveda zanimivo, da ravno v Sloveniji število prodanih knjig Lile Prap ne presega povprečnega števila prodanih izvodov drugih slikanic, medtem ko v tujini naklade dosegajo neverjetne številke (npr. 70 000 prodanih izvodov samo na Japonskem).

Lahko se sicer vprašamo zakaj, a najbrž bi bilo to zgolj retorično vprašanje.

Lila Prap kot slovenska avtorica specifičnost svojega razumevanja sveta razlaga na univerzalni način, z otroškim jezikom sporazumevanja, ki s svojo neposrednostjo in neobremenjenostjo postavlja mostove med vsemi kulturami.

Ukvarja se z ilustracijami za zelo majhne otroke v starosti do pet let. Otroci pri tej starosti še niso kulturno determinirani in prav zato je še toliko bolj pomembno, na kakšen način jim predstavimo njihovo lastno kulturno okolje in kako razvijamo njihovo zavest o drugih okoljih. Avtorji ilustracij morajo komunicirati tudi s starši, zato je lahko pravi izziv, kako predstaviti, spremeniti

ali izboljšati uveljavljene kulturne vzorce, vrednote in prepričanja. Lila Prap je našla zelo prefinjen in uspešen način, kako predstaviti kulturne raznolikosti zelo majhnim otrokom. Razvila je inovativen pristop k razumevanju sodobnega globalnega sveta, v katerem živimo.

Lile Prap ne zanima zapiranje v ustaljeno in znano. Želi si biti tako odprta, kot je le mogoče. Rada ima kontraste in raznolikosti, rada ima izzive. Njene slikanice opozarjajo na možnosti izbire, raznolikost, kontrastnost: črno in belo, majhno in veliko, pikčasto in črtasto. Prestavljajo nam raznovrstnost različnih pogledov na svet: živali se povsod oglašajo enako, pa vendarle v vsakem jeziku to beležimo drugače (*Živalski slovar*). Ob slikanicah Lile Prap razvijamo radovednost in samozavest, da stvari lahko vidimo tudi drugače. Izpostavlja kontraste tako s tekstom, obliko kot z barvami. Njen način predstavljanja stvari je enostaven, ploskovit, z močnimi konturami in jasno ločenimi barvnimi ploskvami. Lila Prap komunicira z otroki zelo intenzivno in na različnih nivojih, istočasno pa komunicira tudi z odraslimi bralci. Na nezavednem nivoju ne komunicira z našimi strahovi, kot to počnejo številni avtorji otroških del, temveč z našim pogumom.

Slika s kredo na črn papir, ki barve močno poudari, da izstopajo jasno in intenzivno. Preprostost besednega sporočila kombinira z jasno izraženimi vizualnimi sporočili. Prepoznavnost pa ji zagotavljata njen inovativni pristop in prefinjen smisel za humor.

Verjetno se v tem skriva odgovor, zakaj je njen preboj na svetovne trge pomenila prav knjižica *Zakaj?*

Ta slikanica poleg jasno prepoznavnega vizualnega sloga, ki zdaj predstavlja blagovno znamko Lila Prap, ponuja tudi izredno duhovito igrico za male zakajčke – ob vsaki živali se otrokom zastavi vprašanje, kot npr. Zakaj dihur spušča

pline? In bralci najprej dobijo tri trapaste odgovore: npr. »dihurji mislijo, da njihov smrad drugim diši«, ali »s svojimi prdci dihurji igrajo melodije za druge živali«. Šele potem pride pravi, znanstveni odgovor na zastavljeno vprašanje.

Lila Prap pravi, da je v svojem bistvu ohranila zmožnost čudežnega, otroško odprtega dojemanja sveta, kar ji omogoča pristno komunikacijo z najmlajšimi bralci. Duhovite, slikovite in komunikativne vizualne zgodbe so v užitek tako otrokom kot odraslim, ki skupaj z otroki listajo te knjižice. Prav v tem pa je skrivnost dobre ilustracije.

Preprosta, jasna vizualna govorica in direktna sporočilnost, malce v duhu pop-arta, odlikujeta tudi zgodnja slikarska dela Lile Prap. To neposrednost in igrivost je nato prenesla v svoje ilustracije.

Na razstavi v Galeriji P74 je bil predstavljen predvsem njen cikel iz slikanice *Zakaj?*, ki je bil na Japonskem predelan v animirani film. V zadnjem letu so risanke predvajali tudi na Televiziji Slovenija. Glavni junaki te serije (kot tudi večine slikanic Lile Prap) so živali. Stilizirani živalski liki z jasnimi konturami in enotnimi barvnimi nanosi (ki odražajo odlično poznavanje tako oblikovalskih kot slikarskih likovnih prvin) jasno predstavljajo avtoričino zamisel. Nadgradnja je v prefinjeni duhovitosti, ki je zaščitni znak Lile Prap. Tako njeno besedilo kot likovna upodobitev z neverjetno nežnostjo, občutljivostjo in življenjsko radostjo komunicirata z gledalcem. V avtorski slikanici je vse delo enega avtorja, tako besedilo kot ilustracije in oblikovanje. Lila Prap to svobodo izkoristi do konca in ustvari slikanico, ki v vsakem detajlu odraža njeno »filozofijo« – oziroma kar blagovno znamko Lila Prap, ki je ne more nihče kopirati.

Tanja Mastnak

MOJA NAJ KNJIGA 2011

Moja najljubša knjiga, priznanje po izboru mladih bralcev, se podeljuje vsako leto od 1998, in sicer v dveh kategorijah: za najljubšo slovensko mladinsko knjigo in najljubšo v slovenščino prevedeno mladinsko knjigo. Priznanja se podelijo avtorjem in založnikom teh del na slovesnosti ob 2. aprilu, mednarodnem dnevu knjig za otroke.

Priznanje so osnovali Pionirska knjižnica, Slovenska sekcija IBBY in Zveza bibliotekarskih društev Slovenije, da bi med mladimi bralci spodbujali branje in zanimanje za mladinsko književnost. Zato naj bi bilo glasovanje povezano z bibliopedagoškimi dejavnostmi oz. z najrazličnejšimi oblikami knjižne vzgoje mladih bralcev.

V šolskem letu 2010/2011 je glasovanje za Mojo najljubšo knjigo po izboru mladih bralcev potekalo že **štirinajstič**, petič prek spleta: www.naj-knjiga.si.

Sodelovalo je 90 mentorjev, ki so spodbujali mlade k branju in sporočali njihove glasove. Glasovanje je potekalo v 49 splošnih knjižnicah in v šolskih knjižnicah na njihovem področju; sodelovali pa so tudi slovenski otroci izven Slovenije. **Glasovalo je 24.592 mladih bralcev**, od tega 524 slovenskih mladih bralcev izven Slovenije.

Akcijo strokovno vodi Mestna knjižnica Ljubljana s pomočjo odbora za priznanje Moja najljubša knjiga, ki ga sestavljajo predstavniki iz splošnih in šolskih knjižnic, častni člani pa so predsednik Zveze bibliotekarskih društev Slovenije, predsednik Slovenske sekcije IBBY in predstavnik mladih bralcev.

Glasujejo lahko vsi otroci, ki knjigo sami preberejo, pri čemer smejo glasovati za katero koli delo, ne glede na letnico njegove izdaje, glavna pozornost pa velja leposlovni knjigi. Knjiga, ki že peto leto dobi največ glasov mladih bralcev, prej-